

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu JUDr. Jany Knotkové, soudce Mgr. Zdeňka Váni a soudkyně JUDr. Kateřiny Kodetové ve věci

žalobkyně:

a) V [redacted] K [redacted], narozená [redacted]
bytem [redacted]

b) A [redacted] K [redacted], narozená [redacted]
bytem [redacted]
zastoupená zákonnou zástupkyní V [redacted] K [redacted], narozenou [redacted],
bytem [redacted]
obě zastoupeny advokátem JUDr. Janem Pavlokem
sídlem K Brusce 124/6, 160 00 Praha 6

proti

žalované:

Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti, IČO 00025429
sídlem Vyšehradská 427/16, 128 00 Praha 2

o náhradu nemajetkové újmy

o odvolání žalobkyně a odvolání žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 7. června 2019, č. j. 15 C 270/2012-414,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve vztahu k a) žalobkyni ve vyhovujícím výroku o věci samé pod bodem I. mění jen tak, že se zamítá žaloba o zaplacení částky 60.000 Kč s úrokem z prodlení z této částky od 26. 5. 2011 do zaplacení, jinak se ve vyhovujícím výroku pod bodem I. a dále v zamítavém výroku pod bodem II. potvrzuje.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve vztahu k b) žalobkyni v zamítavém výroku o věci samé pod bodem II. mění jen tak, že žalovaná je povinna zaplatit b) žalobkyni 56.000 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % z této částky od 26. 5. 2011 do zaplacení, a to do 15 dnů od právní moci

rozsudku, jinak se v zamítavém výroku pod bodem II. a dále ve vyhovujícím výroku pod bodem I. potvrzuje.

III. Žalovaná je povinna zaplatit oběma žalobkyním na nákladech řízení před soudy obou stupňů 73.375 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku k rukám JUDr. Jana Pavloka.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení a jeho dosavadní průběh

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně výrokiem I. uložil žalované zaplatit každé z žalobkyň do 15 dnů od právní moci rozsudku 38.000 Kč s příslušenstvím, 140.000 Kč s příslušenstvím a 72.000 Kč s příslušenstvím. Výrokem II. soud prvního stupně zamítl žalobu ohledně požadavku každé z žalobkyň na zaplacení 2.685.333,33 s příslušenstvím, 3.193.333,33 Kč s příslušenstvím a 3.261.331,33 Kč s příslušenstvím. Výrokem III. pak uložil žalované zaplatit žalobkyním do 15 dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení 59.241 Kč.
2. Rozhodl tak v řízení, v němž se každá z žalobkyň původně domáhala zaplacení částky 10.000.000 Kč s příslušenstvím jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále též „náhrada nemajetkové újmy“ a „OdpŠk“), způsobené jim nezákonnými rozhodnutími v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 9 („Obvodní soud“) pod sp. zn. [REDAKCE] a [REDAKCE]. Žalobkyně původně svůj nárok uplatnily dvěma žalobami, z nichž každá se týkala jednoho z uvedených nezákonných rozhodnutí, a řízení byla vedena pod sp. zn. 15 C 270/2012 a 15 C 137/2015; usnesením ze 17. 1. 2014 byla obě řízení spojena ke společnému řízení vedenému pod současnou spisovou značkou 15 C 270/2012.
3. Žalobkyně a) V [REDAKCE] K [REDAKCE] je matkou žalobkyně b) A [REDAKCE] K [REDAKCE] (dále též „nezletilá“). V prvním uvedeném řízení bylo 29. 4. 2009, tři dny po narození nezletilé, předběžným opatřením č. j. [REDAKCE] (dále též „první předběžné opatření“) rozhodnuto o odevzdání nezletilé do péče kojeneckého ústavu, a to [REDAKCE]. Předběžné opatření bylo odůvodněno tím, že nebyly zjištěny podmínky, v nichž chce žalobkyně a) o nezletilou pečovat, její bydlení a sociální situace jsou zcela nevyhovující a její osobnost neskýtá záruku řádného vývoje dítěte. Předběžné opatření bylo nařízeno na dobu jednoho měsíce, následně však bylo opakovaně prodlužováno, přestože k tomu nebyla splněna zákonná podmínka spočívající v zahájení řízení ve věci samé. Na základě prvního předběžného opatření tak nezletilá zůstala v dětském centru až do 8. 3. 2010. O podaných odvoláních v tomto řízení opakovaně rozhodoval Městský soud v Praze („Městský soud“), to ovšem vždy až s časovým odstupem v době, kdy již vypršela účinnost napadeného usnesení, a z tohoto důvodu vždy pouze odmítl odvolání, ač zároveň konstatoval nezákonnost napadených usnesení. Nálezem z 20. 7. 2010, sp. zn. [REDAKCE], Ústavní soud zrušil první předběžné opatření i navazující usnesení o prodloužení předběžného opatření, jakož i usnesení Městského soudu, jimiž byla odmítána odvolání. Konstatoval, že již samotné rozhodnutí o umístění nezletilé do dětského centra bylo protiústavní, neboť nelze odůvodnit odebrání dítěte rodičů pouze tím, že v dětském centru by dítě dle názoru soudu mělo lepší materiální podmínky, stejně tak jako nelze na matku přenášet důkazní břemeno a vycházet z domněnky, že nezletilá je ohrožena na životě, pokud matka neprokáže opak ohledně podmínek, v níž chce svou dceru vychovávat. Prodlužováním předběžného opatření bez zákonného podkladu se pak Obvodní

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

soud dopustil zjevné svévole. Ústavní soud shledal též závažné pochybení Městského soudu, který žalobkyním neposkytl dostatečnou ochranu. V mezidobí bylo zahájeno řízení ve věci samé a usnesením z 9. 3. 2010, č. j. [REDAKCE] Obvodní soud vydal další předběžné opatření (dále též „druhé předběžné opatření“), na jehož základě byla nezletilá ponechána v péči dětského centra. Usnesením Městského soudu z 10. 5. 2010 bylo druhé předběžné opatření potvrzeno. Následně byla obě tato rozhodnutí zrušena nálezem Ústavního soudu z 6. 9. 2011, sp. zn. [REDAKCE]. [REDAKCE] Nezletilá byla žalobkyni a) na základě tohoto nálezu předána 27. 9. 2011, tedy po necelých dvou a půl letech od protiprávního umístění do dětského centra. (Takto byl skutkový stav tvrzen ze strany žalobkyň, jakož i zjištěn v napadeném rozsudku; žalovaná uvedená skutková zjištění ve svém odvolání nerozporuje).

4. V dosavadním průběhu řízení již bylo žalobě částečně pravomocně vyhověno celkem ohledně částky 610.000 Kč pro každou z žalobkyň, a to částmi výroků rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 z 25. 4. 2013, č. j. 15 C 137/2011-180 (240.000 Kč pro každou z žalobkyň za újmu způsobenou prvním předběžným opatřením a jeho následným opakovaným prodlužováním), a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze 4. 9. 2014, č. j. 15 C 270/2012-140, ve znění rozsudku Městského soudu v Praze z 28. 4. 2015, č. j. 30 Co 102/2015-186 (370.000 Kč pro každou z žalobkyň za újmu způsobenou druhým předběžným opatřením). Uvedenými rozsudky bylo konkrétně žalobkyním přiznáno peněžité zadostiučinění za újmu spočívající v odloučení matky a dcery v důsledku nezákonných předběžných opatření. Ve zbytku byla žaloba původně rozsudkem č. j. 15 C 270/2012-140 ve spojení s rozsudkem č. j. 30 Co 102/2015-186 zamítnuta, dovolání žalobkyň proti příslušné potvrzující části rozsudku odvolacího soudu odmítl Nejvyšší soud usnesením z 29. 2. 2016, č. j. 30 Cdo 4607/2015-223.
5. Nálezem ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. [REDAKCE], Ústavní soud zrušil předcházející rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 2, Městského soudu v Praze a Nejvyššího soudu v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta (respektive potvrzeno zamítnutí žaloby a odmítnuto dovolání). Ústavní soud shledal, že obecné soudy porušily právo žalobkyň na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím státního orgánu dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod a právo nezletilé, aby nejlepší zájem dítěte byl předním hlediskem rozhodování podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Předně při posuzování újmy spočívající v odloučení dcery a matky opomněly zohlednit část okolností zvyšujících tuto újmu: zvláště na straně nezletilé se jedná o odloučení od dalších příbuzných, nutnost podrobit se režimu dětského centra, a negativní důsledky přetrvávající i po předání matce, jako například fixace na matku či psychomotorická opožděnost; na straně obou žalobkyň se pak dále jedná o svévoli při rozhodování o umístění nezletilé do dětského centra bez zákonného podkladu. Vedle toho pak soudy nezohlednily samostatnou a zvláště odlišitelnou újmu způsobenou žalobkyním postupem Městského soudu, který opakovaně odmítal odvolání proti rozhodnutím o předběžném opatření a jeho prodloužení, čímž jim odepřel přístup k soudu. Ta dle Ústavního soudu vzniká obdobným způsobem jako v případě nepřiměřené délky řízení, a to odpíráním meritorního rozhodnutí věci po určitou dobu, a při rozhodování o náhradě za ní je tak možné analogicky vycházet z principů a pravidel, které jsou uplatňovány v případě nepřiměřené délky řízení. Stejně tak soudy nezohlednily další samostatnou a zvláště odlišitelnou újmu způsobenou žalobkyním nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu sp. zn. [REDAKCE] a konkrétně tím, že soudy na tento nálezní nijak nereagovaly a předběžné opatření i po jeho vyhlášení ponechaly v platnosti. I tuto újmu lze dle Ústavního soudu připodobnit k nemajetkové újmě způsobené nepřiměřenou délkou řízení a při rozhodování o náhradě za ní je možné analogicky vycházet z principů a pravidel, které jsou uplatňovány v případě nepřiměřené délky řízení.
6. Po uvedeném zrušujícím nálezu bylo v řízení vyjasněno, že jeho předmětem jsou tři samostatné nároky tak, jak plynou ze závazného právního názoru Ústavního soudu, a tedy 1/ nárok

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

na náhradu újmy způsobené odloučením nezletilé od matky a pobytem v dětském centru, 2/ nárok na náhradu újmy způsobené nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu a 3/ nárok na náhradu újmy způsobené porušením práva na přístup soudu. Původně žalobkyně na každý z těchto nároků požadovaly 3.333.333,33 Kč s příslušenstvím, na první z nich pak již bylo každé z žalobkyň 610.000 Kč s příslušenstvím přiznáno (z toho 240.000 Kč za újmu v důsledku prvního předběžného opatření a 370.000 Kč za újmu v důsledku druhého předběžného opatření); předmětem řízení proto zůstal požadavek každé z žalobkyň na zaplacení:

1/ náhrady újmy způsobené odloučením nezletilé od matky a pobytem v dětském centru ve výši **2.723.333,33 Kč** spolu se zákonným úrokem z prodlení z částky 1.426.666,66 Kč od 26. 5. 2011 do zaplacení a z částky 1.296.666,66 Kč od 31. 7. 2012 do zaplacení a dále se zákonným úrokem z prodlení z částky 370.000 Kč od 31. 7. 2012 do 6. 9. 2012;

2/ náhrady újmy způsobené porušením práva na přístup soudu ve výši **3.333.333,33 Kč** spolu se zákonným úrokem z prodlení z částky 1.666.666,66 Kč od 26. 5. 2011 do zaplacení a z částky 1.666.666,66 Kč od 31. 7. 2012 do zaplacení;

3/ náhrady újmy způsobené nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu ve výši **3.333.333,33 Kč** spolu se zákonným úrokem z prodlení z částky 1.666.666,66 Kč od 26. 5. 2011 do zaplacení a z částky 1.666.666,66 Kč od 31. 7. 2012 do zaplacení.

II. Napadený rozsudek

7. Po doplnění dokazování soud prvního stupně vydal napadený rozsudek, v němž zjistil skutkový stav tak, jak byl shora stručně shrnut (bod 3), přičemž současně detailně shrnul průběh řízení, v nichž byla vydána posuzovaná předběžná opatření. Po právním posouzení věci pak soud prvního stupně žalobě částečně vyhověl.
8. Předně soud prvního stupně neshledal důvodnou námitku promlčení vznesenou v průběhu řízení žalovanou a konstatoval, že nedošlo k promlčení nároku v desetileté objektivní ani šestiměsíční subjektivní lhůtě dle § 32 odst. 3 OdpŠk. Následně se soud prvního stupně s odkazem na § 1, 5, 7, 8 a 13 OdpŠk věcně zabýval nároky žalobkyň na náhradu nemajetkové újmy. Zohlednil, že předběžnými opatřeními bylo porušeno právo na soukromý a rodinný život žalobkyň, ale též jejich práva na soukromí, nedotknutelnost, svobodu pohybu a zachování cti a důstojnosti. K jejich nezákonnému odloučení došlo ihned po narození nezletilé, tedy v období naprosto zásadním pro vztah mezi matkou a dítětem i vývoj dítěte, žalobkyně a) neměla možnost nezletilou kojit, být s ní v trvalém kontaktu, učit jí první návyky, poskytovat emoční podporu a pocit bezpečí, rozvíjet její dovednosti a schopnosti či utvářet její důvěru sama v sebe; zhoršeno bylo též utváření sociálních a komunikačních dovedností v rámci standardního modelu rodiny a společnosti, nezletilé pak bylo též znemožněno přijímat změny v individuálním životním rytmu; veškerý kontakt žalobkyň podléhal kontrole ze strany dětského centra. Nucené odloučení žalobkyň jim tak nepochybně přinášelo duševní utrpení. Žalobkyně a) přitom jednoznačně projevovala o nezletilou intenzivní zájem a snažila se jí všemi prostředky získat zpět do své péče. Nezletilá pak byla odloučena i od dalších příbuzných a vytržena z rodinného prostředí, v němž by jinak vyrůstala, a v tomto směru došlo k intenzivnějšímu zásahu do práv nezletilé; její život se navíc po dobu dvou a půl let odehrával v dětském centru kontrolovaném státem, jehož režimu se musela podrobit; nezletilá je dodnes fixována na svou matku a je psychomotoricky opožděná, nebyla schopna normálně jíst, trpěla pomočováním. Přitom prvotní předběžné opatření o umístění nezletilé do péče kojeneckého ústavu mělo alespoň zákonný základ, jeho následné opakované prodloužování již však i tento základ postrádalo, a šlo tedy o projev svévole ze strany Obvodního soudu, což intenzitu újmy žalobkyň zvyšovalo. Další újma pak žalobkyním vznikla z důvodu opakovaného odepření práva na přístup k soudu Městským soudem, jakož i z důvodu nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

9. Soud prvního stupně proto shledal, že za odloučení žalobkyň po dobu deseti a půl měsíce v důsledku prvního předběžného opatření náleží každé z nich náhrada ve výši 23.000 Kč měsíčně vzhledem k absenci zákonného podkladu pro prodlužování předběžného opatření v této době a k tomu, že se jednalo o první měsíce života nezletilé. Za odloučení žalobkyň po dobu osmnácti a půl měsíce v důsledku druhého předběžného opatření dále žalobkyním náleží náhrada ve výši 22.000 Kč měsíčně. Újma každé z žalobkyň se přitom projevovala odlišným způsobem, jednalo se však o újmu v zásadě srovnatelnou a oběma žalobkyním tak náleží náhrada ve stejné výši. Žalobkyním tedy za jejich vzájemné odloučení v důsledku obou nezákonných rozhodnutí vznikl celkem nárok na náhradu ve výši 648.000 Kč; z toho částka 610.000 Kč jim již byla přiznána, a každé z žalobkyň proto dále náleží částka 38.000 Kč.
10. Další újma žalobkyním vznikla v důsledku nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu sp. zn. [REDAKCE], a to ode dne jeho vyhlášení 21. 7. 2010, tj. celkem po dobu 14 měsíců. Ohledně náhrady této újmy vycházel soud prvního stupně analogicky z pravidel pro přiměřené zadostiučnění za újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení a shledal, že každé z žalobkyň náleží 10.000 Kč za každý měsíc trvání daného nesprávného úředního postupu, celkem tedy částka 140.000 Kč.
11. Obdobnou úvahou se pak soud prvního stupně řídil též, pokud jde o újmu žalobkyň vzniklou v důsledku odírání práva na přístup k soudu Městským soudem, který opakovaně konstatoval nezákonnost prodlužování předběžného opatření ze strany Obvodního soudu, navzdory tomu však odmítal odvolání žalobkyně a/ proti příslušným usnesením. Tento stav trval po dobu dvaceti osmi měsíců od 29. 4. 2009 (první předběžné opatření) do 27. 9. 2011 (zánik předběžného opatření), z toho po dobu prvních osmi měsíců byl význam řízení pro žalobkyně vyšší, a je tedy na místě jim přiznat náhradu ve výši 4.000 Kč měsíčně, a v období následujících dvaceti měsíců byl tento význam (a tedy i intenzita újmy) nižší, a žalobkyním proto náleží náhrada ve výši 2.000 Kč měsíčně. Na náhradě újmy za odepření práva na přístup k soudu Městským soudem proto každé z žalobkyň náleží částka 72.000 Kč.
12. Z těchto důvodů soud prvního stupně vyhověl žalobě celkem ohledně částky 250.000 Kč s příslušenstvím pro každou z žalobkyň, a to 38.000 Kč na náhradu újmy způsobené odloučením nezletilé od matky a pobytem v dětském centru, 140.000 Kč na náhradu újmy způsobené nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu a 72.000 Kč na náhradu újmy způsobené porušením práva na přístup soudu. Ve zbytku pak žalobu zamítl. O nákladech řízení soud prvního stupně rozhodl s odkazem na § 142 odst. 3 o. s. ř. tak, že právo na jejich náhradu přiznal žalobkyním.

III. Odvolání a vyjádření k nim

13. Proti tomuto rozsudku podaly včasné odvolání obě žalobkyně i žalovaná, žalobkyně proti zamítavému výroku II., žalovaná naopak proti vyhovujícímu výroku I. Žalobkyně v odvolání předně odkázaly na kasační nález Ústavního soudu vydaný v této věci s tím, že dle žalobkyň je zřejmé, že dle Ústavního soudu dosud přiznaná částka zadostiučnění zásadně neodpovídá charakteru újmy žalobkyň. Tato újma je zásadní a má charakter celoživotního poškození, nadto představuje zásah do mezinárodním právem chráněných práv dětí. Ústavní soud shledal dosud přiznanou částku odškodnění nedostatečnou, a to podstatně, nikoliv jen marginálně. Marginální navýšení základní částky o 38.000 Kč tak povaze vzniklé újmy dle žalobkyň nadále neodpovídá. I pokud by bylo matce protiprávně odňato na jediný den, bylo by z její strany adekvátní požadovat po viníkovi odškodnění v řádu tisíců či spíše desetitisíců korun, takové odnětí na jeden den přitom nezahrnuje psychické újmy, které se dostávají v důsledku dlouhodobosti. Protiprávní odloučení žalobkyň přitom trvalo přibližně devět set dní. Zásah, který utrpěly žalobkyně je

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

přítom nesouměřitelný s případy jiných zásahů jako např. vazba, únos, zásah do autorských práv či výměna dětí v porodnici. Soud prvního stupně měl zohlednit, že újma žalobkyň má charakter celoživotního traumatu a její důsledky se budou projevovat po celý jejich život. Dále soud prvního stupně vůbec nezohlednil další aspekt újmy žalobkyň, a sice širokou medializaci celého případu. I další újmy identifikované Ústavním soudem, tj. újmu z nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu a z odepření spravedlnosti, je třeba vnímat v souvislosti s mimořádnou intenzitou újmy „základní“. Soudy dosud neřešily obdobné případy, jako je ten projednávaný, lze však vycházet z obecných referenčních rámců: poskytnuté zadostiučinění by vzhledem k povaze újmy zasahující do celého dalšího života žalobkyň mělo v řádu měsíců a let významně změnit životní situaci žalobkyň a umožnit jim vykročit do dalšího života s jistotou určitého majetkového zabezpečení – příkladem by mohlo být stabilní vyřešení jejich bytové situace, což by v současné cenové úrovni představovalo hodnotu cca 5 až 10 mil. Kč; Další referenční měřítko může představovat neformální metodika Nejvyššího soudu ČR pro případy odškodnění ztížení společenského uplatnění, která vychází z hodnoty odškodnění odpovídající úplnému komplexnímu poškození lidské bytosti ve výši 20 mil. Kč; v případě žalobkyň by odškodnění mělo dosahovat desítek procent z této částky. Soud prvního stupně se však s otázkou, v čem shledává referenční rámec pro stanovení výše náhrady, vůbec nevypořádal.

14. Žalovaná se k odvolání žalobkyň nevyjádřila.
15. Žalovaná pak v podaném odvolání uvedla, že žalobkyním se již z její strany dostalo zcela dostatečného odškodnění způsobilého reparovat vzniklou újmu. Z výpovědi otce žalobkyně a/ (dědečka nezletilé) provedené v řízení k důkazu je ostatně patrné, že dosud vyplacené prostředky žalobkyně vůbec nepoužily k reparaci jejich újmy. Žalovaná dále sporuje jakoukoliv příčinnou souvislost mezi nezákonnými předběžnými opatřeními a současným stavem žalobkyň. Je-li v současnosti narušen vývoj a socializace nezletilé, je to důsledek rozhodnutí žalobkyně a) učit děti sama doma. Žalobkyně pak v řízení neprokázaly takovou intenzitu nemajetkové újmy, která by ospravedlňovala přiznání dalších částek. Dále má žalovaná za to, že navýšení odškodnění za odloučení žalobkyň nemá žádnou oporu v kasačním nálezu Ústavního soudu vydaném v této věci. Žalovaná pak nesouhlasí s tím, že by odpovědnostním titulem ve smyslu OdpŠk a ustálené judikatury mohlo být nerespektování závazného nálezu Ústavního soudu a odepření práva na přístup k soudu. Oba tyto nesprávné postupy se totiž promítly do obsahu nezákonného rozhodnutí, a nelze tedy samostatně odškodnit z nich vzniklou újmu – v takovém případě by se odškodňovala jedna a tatáž újma dvakrát. Ve vztahu k těmto újmám má navíc žalovaná za to, že soud prvního stupně nesprávně stanovil dobu, kdy se žalovaná dostala do prodlení, neboť k tomu mohlo dojít až po vydání prvního nálezu Ústavního soudu a současně poté, co soudy opakovaně rozhodly v neprospěch žalobkyň. Z těchto důvodů žalovaná navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že se žaloba zamítá.
16. Žalobkyně se k odvolání žalované vyjádřily tak, že pokud má žalovaná za to, že již žalobkyním bylo přiznáno dostatečné odškodnění, pak polemizuje s nálezem Ústavního soudu, který je však v projednávané věci závazný. Takovou polemiku se závazným názorem Ústavního soudu představuje i názor žalované, že mezi nezákonnými předběžnými opatřeními a současným stavem nezletilé žalobkyně není dána příčinná souvislost – Ústavní soud v nálezu výslovně akcentoval, že újma nevratně znehodnotila život žalobkyň, a tento aspekt újmy proto musí být ve výši odškodnění zohledněn. Žalobkyně rovněž nesouhlasí se stanoviskem žalované ani pokud se jedná o namítanou neexistenci tří aspektů újmy žalobkyň, Ústavní soud závazně určil, že všemi těmito aspekty je třeba se v řízení zabývat. Žalobkyně konečně odmítají i tvrzení žalované o tom, že nevyužily dosud poskytnuté odškodnění správně, žalobkyně poskytnuté plnění využily zodpovědně, pro vyšší přiznané částky však tato otázka především není relevantní.

IV. Posouzení věci odvolacím soudem

17. Odvolací soud přezkoumal ve smyslu ustanovení § 212 a § 212a o. s. ř. napadený rozsudek i řízení, které předcházelo jeho vydání, a shledal, že odvolání žalobkyně i odvolání žalované je důvodné pouze zčásti.
18. Úvodem musí odvolací soud ve stručnosti konstatovat, že soud prvního stupně odůvodnil napadený rozsudek způsobem, který se nachází na samé hranici přezkoumatelnosti. Jak připomněl Ústavní soud v nálezu z 29. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4093/17, smyslem odůvodnění soudního rozhodnutí je „především seznámení účastníků řízení s úvahami, na nichž soud založil své rozhodnutí, přičemž odůvodnění soudního rozhodnutí musí účastníkům řízení umožnit seznat ty úvahy soudu, jež byly relevantní pro výsledek řízení, a tím přezkoumatelnost soudního rozhodnutí z hlediska zákonnosti i věcné správnosti.“ Stručně řečeno, z hlediska přezkoumatelnosti rozhodnutí je klíčové, aby soud v jeho odůvodnění vyložil, jaké úvahy ho vedly k jeho rozhodnutí, a tedy, proč rozhodl tak, jak rozhodl. Z napadeného rozsudku je i přes jeho poměrně značný rozsah tyto úvahy možné soudu prvního stupně rekonstruovat (a odlišit od stanovisek účastníků, resp. od shrnutí právních názorů vyslovených v této věci v dřívějším řízení) jen se značným úsilím. Mimořádně nevhodným postupem soudu prvního stupně, dílem ostatně rozporným s § 157 odst. 2/ o. s. ř., je v této souvislosti především téměř doslovné opisování rozsáhlých pasáží různých částí soudního spisu, a to navíc bez dostatečného odlišení, zda se jedná o vlastní úvahu soudu, či nikoliv – to se týká např. kasačního usnesení odvolacího soudu (bod 5 napadeného rozsudku), zprávy OSPOD ze spisu vedeného v posuzovaném řízení (bod 8 napadeného rozsudku), kasačního nálezu Ústavního soudu (bod 18 napadeného rozsudku) a zejména pak vyjádření žalobkyně z 2. 1. 2019 (body 19, 23, 24 napadeného rozsudku). Tento postup je pak v projednávané věci nešťastný i s ohledem na povahu případu, která vyžaduje, aby soud přesvědčivě odůvodnil svou úvahu o výši přiznaného zadostiucnění za nemajetkovou újmu vzniklou žalobkyním a jednoznačně přitom uvedl, jaké okolnosti bral v rámci této úvahy v potaz. I přes uvedené nedostatky však odvolací soud shledal, že důvody napadeného rozsudku jsou z jeho odůvodnění v zásadě seznatelné, a jeho věcný přezkum je proto možný.
19. Soud prvního stupně v řízení provedl všechny důkazy potřebné pro rozhodnutí ve věci a po zhodnocení těchto důkazů v souladu s § 132 o. s. ř. správně zjistil skutkový stav. Takto zjištěný skutkový stav pak soud prvního stupně v zásadě správně zhodnotil též po právní stránce, byť právní posouzení věci je možné dílčím způsobem korigovat, pokud jde o výši odškodnění přiznaného žalobkyním a její odůvodnění.

IV.1 Obecně k nárokům žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy dle OdpŠk

20. Dle § 5 OdpŠk „*stát odpovídá za podmíněk stanovených tímto zákonem za škodu, která byla způsobena a) rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení, v řízení podle soudního řádu správního nebo v řízení trestním, b) nesprávným úředním postupem.*“ Dle § 8 odst. 1 OdpŠk „*nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán.*“ Dle § 13 odst. 1 OdpŠk věty první „*stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem.*“
21. Podle § 31a odst. 1 OdpŠk „*bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiucnění za vzniklou nemajetkovou újmu.*“ Podle odst. 2 tohoto ustanovení „*zadostiucnění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno náhradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako*

dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiucnění se přiblížne ke závažnosti vzniklé újmy a ke okolnostem, za nichž ke nemajetkové újmě došlo.“

22. Soud prvního stupně zcela správně vycházel z toho, že žalobkyním vznikla újma v důsledku dvou nezákonných rozhodnutí, a to předběžných opatření č. j. [REDAKCE] a [REDAKCE] na jejichž základě byla nezletilá žalobkyně b/ umístěna do kojeneckého ústavu, dále v důsledku nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu a v důsledku odepření práva na přístup k soudu. Uvedená předběžná opatření byla zrušena nálezy Ústavního soudu sp. zn. [REDAKCE] a [REDAKCE], neboť pro odebrání nezletilé žalobkyně b/ matce, žalobkyni a/, nebyly od počátku vůbec dány zákonné důvody; prvním z uvedených nálezů byla nadto zrušena série usnesení Obvodního soudu, jimiž bylo první předběžné opatření periodicky prodlužováno zcela bez zákonného základu, a usnesení Městského soudu, jimiž byla odmítána odvolání proti těmto usnesením Obvodního soudu. Byla tedy splněna zákonná podmínka odpovědnosti státu za vzniklou újmu dle § 8 odst. 1 OdpŠk spočívající ve zrušení nezákonného rozhodnutí. V důsledku nezákonných předběžných opatření (jakož i nezákonného prodlužování prvního z nich) byla nezletilá po dobu téměř dvou a půl let (od 29. 4. 2009 do 27. 9. 2011) v péči kojeneckého ústavu namísto péče své matky, a nemůže tak být sporu o tom, že žalobkyním vznikla velmi závažná nemajetková újma, za niž jim ve smyslu § 13 odst. 2 OdpŠk náleží zadostiucnění v penězích.
23. Jak ve svém kasačním nálezu v této věci, sp. zn. [REDAKCE], vyjádřil Ústavní soud (body 69, 73, 78 a 79 uvedeného nálezu), žalobkyním vedle samotné újmy způsobené umístěním nezletilé do dětského centra a jejím dlouhodobým odloučením od matky vznikla též jednak újma způsobená nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu a jednak újma způsobená porušením práva na přístup k soudu. Obě posledně zmíněné újmy jsou dle Ústavního soudu od újmy způsobené umístěním nezletilé do dětského centra a jejím dlouhodobým odloučením od matky odlišitelné a musí být vyčísleny samostatně, a to dle obdobných pravidel a principů jako náhrada za nepřiměřenou délku řízení. Žalovaná v podaném odvolání s uvedeným názorem Ústavního soudu polemizuje a s odkazem na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu argumentuje tak, že nerespektování kasačně závazného nálezu ani odepření práva na přístup k soudu nemohou představovat samostatné odpovědnostní tituly dle OdpŠk. Odvolací soud je však v souladu s čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR právním názorem Ústavního soudu vázán, a z tohoto právního názoru je tak třeba vycházet bez ohledu na nesouhlas žalované.
24. Uvedený právní názor Ústavního soudu přitom dle názoru odvolacího soudu není nutné ani možné vykládat tak, že Ústavní soud nad rámec zákona konstruuje zcela nové právní tituly odpovědnosti státu za škodu. Právní teorie i praxe, včetně judikatury Ústavního soudu, je jednotná v názoru, že odpovědnostními tituly dle OdpŠk jsou výhradně nezákonné rozhodnutí a nesprávný úřední postup; nezákonným rozhodnutím ve smyslu OdpŠk je dle § 8 odst. 1 tohoto zákona jediné takové rozhodnutí, které bylo pro nezákonnost změněno či zrušeno, nesprávný úřední postup pak představuje porušení pravidel předepsaných právními normami pro postup toho kterého orgánu státu při jeho činnosti, a to jinou činností než rozhodovací, popř. při takových úkonech, které se neodrazí s bezprostředně v obsahu vydaného rozhodnutí (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu z 13. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1210/2009, či usnesení Ústavního soudu z 15. 2. 2017, sp. zn. IV. ÚS 3343/15, či Vojtek, P. § 5. In Vojtek, P., Bičák, V. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 63–75). Dle názoru odvolacího soudu by z hlediska právní jistoty, ale i z hlediska celé koncepce odpovědnosti státu za škodu, bylo nepřijatelné dovozovat samostatnou odpovědnost státu za nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu či za odepření práva na přístup k soudu tam, kde by zákonné podmínky odpovědnosti státu nebyly splněny (kupříkladu tehdy, pokud by k takovým

pochybením došlo v rámci rozhodnutí, které však ve smyslu § 8 odst. 1 OdpŠk nebylo žádným zákonným způsobem zrušeno či změněno).

25. O takovou situaci se však v nyní projednávané věci nejedná: k nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu došlo v době po vydání druhého předběžného opatření a spočívalo v nečinnosti soudů, které na nález nijak nezareagovaly a ponechaly předběžné opatření v platnosti, ač již Ústavní soud autoritativně konstatoval absenci důvodů pro umístění nezletilé do kojeneckého ústavu. Toto pochybení se tedy žádným způsobem neodrazilo v obsahu některého soudy vydaného rozhodnutí, vzhledem k mimořádné závažnosti jeho důsledků jej však lze považovat za samostatný nesprávný úřední postup (viz níže). Odepření práva na přístup k soudu se pak Městský soud dopustil řadou usnesení, jimiž byla odmítána odvolání proti usnesením o prodloužení trvání předběžného opatření (konkrétně se jednalo o usnesení č. j. [REDAKCE] tato usnesení Městského soudu byla zrušena nálezem Ústavního soudu [REDAKCE]. Nárok na náhradu újmy vzniklé odepřením práva na přístup k soudu je tak dán na základě nezákonných usnesení Městského soudu. Vzhledem k tomu, že přístup k soudu byl žalobkyním odepřen přímo soudními rozhodnutími, nelze přitom s ohledem na shora citovanou ustálenou rozhodovací praxi uvažovat o tom, že by se mohlo jednat o nárok z nesprávného úředního postupu.
26. Soud prvního stupně tedy zcela správně shledal, že žalobkyním vznikly tři popsané nároky na náhradu nemajetkové újmy, byť u nároku z odepření práva na přístup k soudu nesprávně vycházel z toho, že se jedná o nárok na základě nesprávného úředního postupu. Dále se odvolací soud postupně zabýval výši jednotlivých nároků žalobkyň.

IV.2 Újma způsobená umístěním nezletilé do dětského centra a jejím dlouhodobým odloučením od matky

27. Nelze pochybovat o tom, že hlavní a zásadní nemajetková újma žalobkyním vznikla v důsledku dvou nezákonných předběžných opatření, na jejichž základě byla nezletilá umístěna do dětského centra a odloučena od matky. Soud prvního stupně již v napadeném rozsudku správně zmínil většinu okolností, které ovlivnily intenzitu újmy žalobkyň a které je z tohoto důvodu třeba brát v potaz též při úvaze o výši přiměřeného zadostiučinění za tuto újmu. Nezákonná předběžná opatření bezpochyby způsobila dramatický zásah do život obou žalobkyň, k jejichž protiprávnímu odloučení došlo bezprostředně po narození nezletilé, jejíž veškerý život se pak odehrával v prostředí dětského centra, kontakt s matkou podléhal kontrole dětského centra a zpřetrhány byly i její vztahy s dalšími příbuznými. Nezletilá se svou matkou nemohla strávit první dva a půl roku života, tedy období, v němž je vztah s matkou nenahraditelný, a které je klíčové pro rozvoj osobnosti dítěte. Z tohoto důvodu nelze mít nejmenších pochyb o tom, že určité důsledky nezákonného odloučení žalobkyň a umístění nezletilé do kojeneckého ústavu ponese žalobkyně, a to zejména nezletilá žalobkyně b), po celý zbytek života. Lze přitom považovat za notorietu, že dlouhodobý pobyt dítěte v ústavní péči zejména v raném věku vede k určitému narušení jeho psychického i fyzického vývoje, a lze proto bez dalšího vycházet z toho, že k takovému narušení došlo i v případě nezletilé žalobkyně b), aniž by bylo třeba (jak ve svém odvolání požaduje žalovaná) otázku příčinné souvislosti mezi pobytem nezletilé v kojeneckém ústavu a narušením jejího vývoje a socializace detailně zkoumat. Intenzitu újmy žalobkyň navíc zvyšuje skutečnost, že tuto újmu jim způsobil státní aparát, a to dokonce zčásti – pokud jde o prodloužení předběžného opatření bez zahájení meritorního řízení – postupem, který byl nejen věcně nesprávný, ale též postrádal zákonný základ. Okolností, kterou soud prvního stupně výslovně nevzal v potaz, která však újmu žalobkyň dále do jisté míry zvyšovala, byla dále i medializace jejich případu.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

28. Pro úvahu o výši přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu žalobkyň nestanoví zákon bližší kritéria, z § 31a odst. 2 OdpŠk vyplývá pouze obecná povinnost soudu přihlídnout k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. V judikatuře vyšších soudů pak dosud nebyl řešen obdobný případ, jako je ten nyní projednávaný, na jehož základě by bylo možné stanovit srovnatelnou výši zadostiučinění. Alespoň jako obecný referenční rámec pro stanovení řádové výše zadostiučinění však může posloužit rozhodovací praxe soudů v jiných oblastech, v nichž je přiznávána náhrada nemajetkové újmy: na základě OdpŠk je tradičně přiznávána náhrada újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, a to v základní výši 15.000 až 20.000 Kč za první dva roky a každý následující rok průtažného řízení (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu z 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010), tj. 1.250–1.667 Kč měsíčně; je však zřejmé, že intenzita újmy způsobené délkou řízení je obecně nesrovnatelně nižší, než újma, jakou trpěly žalobkyně. Výrazně vyšší zadostiučinění soudy obvykle přiznávají za nezákonnou vazbu, která naopak představuje zásadním způsobem drastičtější zásah státu do života poškozeného a základní rozmezí odškodnění se zde pohybuje mezi 500 a 1.500 Kč za den, čemuž by odpovídala částka 15.000–45.000 Kč měsíčně (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010); ačkoliv ani umístění do dětského centra v raném věku způsobující odloučení matky a dcery není plně srovnatelné s vazbou (co do míry omezení osobní svobody a dalších práv na jedné straně, a co do důsledků pro budoucí život na straně druhé), může se jednat o přibližné vodítko v tom smyslu, že odškodnění za pobyt v dětském centru a s ním spojené odloučení by nemělo být oproti odškodnění za vazbu zásadně nižší, ale současně ani vyšší. Další obecné vodítko pak může představovat výše přiměřeného zadostiučinění přiznávaného soudy za usmrcení osoby blízké, kde základní částka činí dvacetinásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného (viz k tomu podrobně rozsudek Nejvyššího soudu z 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018) – rámcově se tedy zadostiučinění za usmrcení osoby blízké (tedy obecně i rodiče či naopak dítěte) odvíjí od základní částky mezi 600.000 a 700.000 Kč, která může být dále modifikována v závislosti na dalších okolnostech toho kterého případu. Odvolací soud si je vědom, že odškodnění za nucený pobyt v kojeneckém ústavu a s ním spojené (časově omezené) odloučení dcery a matky není možné bez dalšího jednoduchým matematickým výpočtem odvíjet od zadostiučinění za ztrátu osoby blízké, vzhledem k tomu že intenzitu újmy v jeho případě zvyšuje svévole státu, jakož i následky pro další život poškozených, a že tato újma též přímo závisí na době trvání nuceného odloučení a od této doby by se měla odvíjet i výše přiměřeného zadostiučinění. Přesto by se však odvolacímu soudu jevilo nespravedlivým, aby v nyní projednávaném případě přiměřené zadostiučinění zásadnějším způsobem převyšovalo částky přiznávané za usmrcení blízké osoby. Je proto třeba odmítnout úvahy žalobkyň předestírané v podaném odvolání, jimiž žalobkyně podepírají svůj požadavek na několikanásobně vyšší náhradu za jim vzniklou nemajetkovou újmu.
29. Při úvaze o výši přiměřeného zadostiučinění, na které mají žalobkyně nárok, pak další východisko vedle srovnání s jinými oblastmi judikatury týkající se přiměřeného zadostiučinění představují dosavadní rozhodnutí v současném řízení a zejména pak závazný náleze Ústavního soudu sp. zn. [REDAKCE]. Z něj jednoznačně plyne, že pokud byla žalobkyním za umístění nezletilé do dětského centra a s tím související odloučení nezletilé a matky dosud přiznána částka 610.000 Kč, nejedná se o zcela dostatečnou částku vzhledem k tomu, že soudy při jejím stanovení nepřihlédly k některým okolnostem zvyšujícím intenzitu újmy žalobkyň, a to zejména nezletilé žalobkyně b). Zjevně nesprávný je proto i názor žalované, že žalobkyním již byla vzniklá újma zcela nahrazena dosud přiznanou částkou.
30. Veden těmito úvahami odvolací soud shledal, že výpočet výše náhrady za újmu způsobenou nezákonným umístěním nezletilé do dětského centra a odloučením od matky, který zvolil soud prvního stupně, a který jej vedl k závěru, že každé z žalobkyň náleží částka 23.000, resp.

22.000 Kč měsíčně, a celkem tedy 648.000 Kč za celé období, se pohybuje ve shora nastíněném referenčním rámci a postačí jej korigovat pouze drobným způsobem, a to především tak, aby odpovídal závaznému právnímu názoru Ústavního soudu. Ten jednoznačně zdůraznil, že okolnosti, které zvyšují intenzitu újmy, jsou dány především na straně nezletilé a výslovně přitom konstatoval, že újma nezletilé byla ještě větší než újma matky. Povinnost tyto okolnosti zvážit pak dle názoru Ústavního soudu vyplývá též z povinnosti soudů brát jako přední hledisko rozhodování nejlepší zájem dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Z okolností, které svědčí o újmě obou žalobkyň, a doposud přiznané zadostiučinění je nereflektuje, pak Ústavní soud vypíchl pouze skutečnost, že o prodlužování prvního předběžného opatření bylo rozhodováno nikoliv jen věcně nesprávně, ale též svévolně, bez zákonného procesního podkladu – tedy okolnost, která dle názoru odvolacího soudu může odůvodnit spíše již jen méně výrazné navýšení zadostiučinění oproti dosud přiznané částce, a to pouze v období před vydáním druhého předběžného opatření, které již procesní zákonný základ mělo. V případě žalobkyně a) proto dle názoru odvolacího soudu představuje přiměřené zadostiučinění za újmu způsobenou jí nezákonným umístěním její dcery do péče dětského centra a s tím spojeným odloučením částka 24.000 Kč měsíčně v období deseti a půl měsíce po prvním předběžném opatření, v němž mělo odloučení s ohledem na nižší věk nezletilé tíživější dopady a navíc docházelo k popsánému svévolnému prodlužování předběžného opatření, a dále pak částka 20.000 Kč měsíčně v období osmnácti a půl měsíce po druhém předběžném opatření. Za období po prvním předběžném opatření tedy tento nárok žalobkyně a) činí 252.000 Kč (10,5 x 24.000), za období po druhém předběžném opatření pak 370.000 Kč (18,5 x 20.000), v souhrnu za celé období tedy 622.000 Kč. Naproti tomu v případě nezletilé žalobkyně b) jsou dány další okolnosti zvyšující intenzitu její újmy a odůvodňující další navýšení odškodnění, a to odloučení od dalších příbuzných vedle matky, nutnost podrobit se režimu dětského centra v prvních dvou a půl letech života a především pak negativní následky pobytu v dětském centru na vývoj žalobkyně. Soud prvního stupně však k těmto okolnostem v rozporu se svou povinností brát jako přední hledisko rozhodování nejlepší zájem dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, dostatečně nepřihlédl a nepřiznal tak nezletilé žalobkyni vyšší zadostiučinění, ač její újma byla oproti žalobkyni a) závažnější. Z těchto důvodů považuje odvolací soud za přiměřené zadostiučinění za újmu vzniklou nezletilé žalobkyni b) částku 28.000 Kč měsíčně v období po prvním předběžném opatření a částku 24.000 Kč měsíčně v období po druhém předběžném opatření. Za první deset a půl měsíců trvající období proto přiměřené zadostiučinění nezletilé žalobkyně b) za umístění do dětského centra a dlouhodobé odloučení od matky činí 294.000 Kč (10,5 x 28.000), za druhé období pak tento nárok nezletilé činí 444.000 Kč (18,5 x 24.000); v souhrnu za obě období tak nezletilé žalobkyni b) vznikl nárok na částku 738.000 Kč.

IV.3 Újma způsobená nerespektováním kasačně závazného nálezu Ústavního soudu

31. Nálezem Ústavního soudu z 20. 7. 2010 bylo zrušeno první předběžné opatření a konstatováno, že k odebrání nezletilé žalobkyni a) vůbec nebyly dány důvody. Ještě před vyhlášením tohoto nálezu však Obvodní soud 9. 3. 2010 vydal druhé předběžné opatření a Městský soud je 10. 5. 2010 potvrdil, nezletilá tak již v době vydání nálezu Ústavního soudu byla v péči kojeneckého ústavu na základě tohoto druhého předběžného opatření. Na nález konstatující absenci důvodů pro odebrání nezletilé matce a svěření do péče dětského centra soudy žádným způsobem nezareagovaly, a nezletilá tak v kojeneckém ústavu pobývala celých dalších 14 měsíců po vyhlášení nálezu, až do 27. 9. 2011. Vzhledem k mimořádné závažnosti zásahu do života žalobkyň, k nimž v důsledku tohoto postupu došlo, lze v poměrech projednávané věci výjimečně za samostatnou a samostatně vyčíslitelnou nemajetkovou újmu považovat i újmu plynoucí z nerespektování kasačně závazného nálezu jako takového, které tak představuje nesprávný úřední postup – tento postup totiž sám o sobě musel v žalobkyních vyvolat pocit bezpráví a frustrace z toho, že ani v okamžiku, kdy uspěly v řízení o ústavní stížnosti, nedošlo k navrácení

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

nezletilé k matce. Tato psychická újma pak trvala po dobu 14 měsíců od 20. 7. 2010 do 27. 9. 2011 a v souladu se závazným právním názorem Ústavního soudu vyjádřeným v této věci v nálezu sp. zn. [REDAKCE] je při rozhodování o náhradě za ní možné analogicky vycházet z principů a pravidel, které jsou uplatňovány v případě nepřiměřené délky řízení.

32. Výše přiměřeného zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení se řídí § 31a odst. 3 OdpŠk, podle něhož „*v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přibližně se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného.*“ Podrobnější mechanismus výpočtu přiměřeného zadostiučinění pak vysvětlil Nejvyšší soud ve výše citovaném stanovisku sp. zn. Cpjn 206/2010 a tento mechanismus spočívá ve stanovení základní částky ve výši 15.000–20.000 Kč za první dva roky průtažného řízení a za každý následující rok tohoto řízení a následné procentní modifikaci této základní částky na základě zvážení dalších kritérií dle § 31a odst. 3 písm. b) až e) OdpŠk. Pro projednávaný případ lze tedy zjednodušeně vycházet z toho, že základní částka zadostiučinění podléhající dalším modifikacím činí 1.250–1.667 Kč měsíčně.
33. V projednávaném případě soud prvního stupně přiznal každé z žalobkyň jako odškodnění za 14 měsíců trvající nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu částku 140.000 Kč, tj. 10.000 Kč za každý měsíc trvání tohoto nesprávného úředního postupu. Odvolací soud předně souhlasí s tím, že každé z žalobkyň byla na tomto nároku přiznána stejná částka. Je zjevné, že fakticky frustraci z nerespektování nálezu Ústavního soudu mohla prožívat pouze dospělá žalobkyně b), na projednávaný případ lze však obdobně vztáhnout právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v rozsudku z 18. 10. 2016, sp. zn. 30 Cdo 3466/2015, podle něž je i u účastníků nepřiměřeně dlouhého řízení, kteří si vzhledem ke své rozumové a volní vyspělosti průběh řízení neuvědomují, nutné vycházet z toho, že jim vzniká nemajetková újma, a to taková újma, která by vznikla každé jiné osobě v obdobném postavení. Dále pak odvolací soud souhlasí i výší zadostiučinění, kterou soud prvního stupně žalobkyním za nesprávný úřední postup přiznal – ta je oproti obvyklým případům nepřiměřeně délky řízení několikanásobná, což však zcela odpovídá okolnostem nyní projednávané věci. Základní částku přiměřeného zadostiučinění lze předně stanovit ve výši 1.667 Kč měsíčně, tedy na horní hranici rozmezí dle stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 206/2010, neboť vzhledem k okolnostem lze dobu trvání nesprávného úředního postupu považovat za extrémní – základní částka za celé období tedy činí 23.333 Kč (1.667 x 14). Tuto částku je pak na místě výjimečně navýšit o 500 % vzhledem k vysokému významu, který celé řízení pro obě poškozené mělo a intenzitě zásahu do jejich práv, k nimž v důsledku nesprávného úředního postupu došlo (200 %), jakož i závažnosti pochybení představovaného svévolným nerespektováním nálezu Ústavního soudu (300 %). Každé z žalobkyň proto za nesprávný úřední postup spočívající v nerespektování nálezu Ústavního soudu po dobu 14 měsíců náleží po navýšení základní částky 23.333 Kč o 500 % přiměřené zadostiučinění celkem v částce 140.000 Kč.

IV.4 Újma způsobená porušením práva na přístup k soudu

34. Jak již bylo shora vyloženo, další nemajetková újma vznikla žalobkyním v důsledku nezákonných rozhodnutí Městského soudu č. j. 39 Co 255/2009-66, č. j. 39 Co 381,382/2009-125 a č. j. 39 Co 467,468/2009-160, jimiž byla odmítána jejich odvolání, a to nejprve proti prvnímú předběžnému opatření, a následně proti usnesením o prodloužení tohoto předběžného opatření, ač byla vódz současně konstatována nezákonnost napadených usnesení. Uvedená usnesení Městského soudu byla později zrušena nálezem Ústavního soudu sp. zn. [REDAKCE] Tímto postupem došlo

ze strany Městského soudu k odepření práva žalobkyně na přístup k soudu, které mělo za následek újmu odškodnitelnou na základě § 7, § 8 a § 31a odst. 2 OdpŠk. Újma žalobkyně z odpírání práva na přístup k soudu se přitom projevovala v průběhu delšího časového úseku, a to v období od 10. 6. 2009, kdy bylo vydáno první odmítavé usnesení Městského soudu (č. j. [REDAKCE] 66), až do 9. 3. 2010, kdy bylo vydáno druhé předběžné opatření, které již bylo věcně přezkoumatelné (a skutečně též bylo následně přezkoumáváno usnesením Městského soudu č. j. [REDAKCE]), tedy po dobu 9 měsíců. Z tohoto důvodu je, vycházející ze závazného právního názoru Ústavního soudu vyjádřeného v nálezu sp. zn. [REDAKCE], nutné vypočítat přiměřené zadostiučinění za uvedenou újmu obdobně jako v případech nepřiměřené délky řízení. Současně však nelze souhlasit se soudem prvního stupně, který měl nesprávně za to, že odepření práva na přístup k soudu trvalo po celou dobu 28 měsíců, po které byly žalobkyně nezákonně odloučeny, a tím dostatečně neodlišil, že v daném případě újma žalobkyně nespočívá v odloučení jako takovém, ale výhradně v odpírání možnosti domáhat se věcného přezkumu rozhodnutí Obvodního soudu v době opakovaného prodlužování předběžného opatření omezeného vždy na určitou dobu.

35. Při aplikaci shora shrnutého mechanismu výpočtu zadostiučinění je v případě odepření práva žalobkyně na přístup k soudu na místě vycházet ze základní částky 1.400 Kč za měsíc, vzhledem ke kratší (nikoliv tedy již extrémní) době trvání tohoto stavu oproti době, po kterou trvalo nerespektování závazného nálezu Ústavního soudu. Základní částka tedy za celých 9 měsíců činí 12.600 Kč pro každou z žalobkyně (1.400 x 9). Tuto částku je dále, obdobně jako v případě předchozího nároku, třeba výjimečně navýšit o 200 % vzhledem k vysokému významu řízení pro obě poškozené a vysoké intenzitě zásahu do jejich práv. Další navýšení již naproti tomu nemůže být odůvodněno samotným postupem Městského soudu, který, jakkoliv byl nesprávný, nelze považovat za svévolný, neboť v dané době trvala nejednota judikatury odvolacích soudů v přístupu k odvolání proti již zaniklým předběžným opatřením (srov. k tomu podrobně sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu z 8. 3. 2017, sp. zn. Cpjn 202/2016). Po navýšení základní částky 12.600 Kč o 200 % tak lze uzavřít, že každé z žalobkyně vzniklo na základě nezákonných rozhodnutí Městského soudu č. j. [REDAKCE] jejichž následkem trvalo po dobu 9 měsíců odepření práva žalobkyně na přístup k soudu, právo na přiměřené zadostiučinění ve výši 38.000 Kč.

V. Závěr a náklady řízení

36. Odvolací soud závěrem shrnuje, že žalobkyni a) vznikl nárok na náhradu újmy způsobené prvním předběžným opatřením ve výši 252.000 Kč, nárok na náhradu újmy způsobené druhým předběžným opatřením ve výši 370.000 Kč, nárok na náhradu újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu ve výši 140.000 Kč a nárok na náhradu újmy způsobené odepřením práva na přístup k soudu nezákonnými rozhodnutími Městského soudu ve výši 38.000 Kč. Celkem tedy žalobkyni a) vznikl nárok na přiměřené zadostiučinění v částce 800.000 Kč. Nezletilé žalobkyni b) pak vznikl nárok na náhradu újmy způsobené prvním předběžným opatřením ve výši 294.000 Kč, nárok na náhradu újmy způsobené druhým předběžným opatřením ve výši 444.000 Kč, nárok na náhradu újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nerespektování kasačně závazného nálezu Ústavního soudu ve výši 140.000 Kč a nárok na náhradu újmy způsobené odepřením práva na přístup k soudu nezákonnými rozhodnutími Městského soudu ve výši 38.000 Kč. Celkem tedy žalobkyni b) vznikl nárok na přiměřené zadostiučinění v částce 916.000 Kč. Doposud bylo každé z žalobkyně pravomocně přiznáno 610.000 Kč, soud prvního stupně měl tedy žalobkyni a) vyhovět dále ohledně částky 190.000 Kč s příslušenstvím a žalobkyni b) ohledně částky 306.000 Kč s příslušenstvím a ve zbytku pak žalobu zamítnout.

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.

37. Vzhledem k tomu, že napadeným rozsudkem soud prvního stupně žalobě každé z žalobkyň vyhověl ohledně částky 250.000 Kč s příslušenstvím, odvolací soud postupem podle 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil ve vztahu k žalobkyni a) ve vyhovujícím výroku ohledně částky 60.000 Kč s příslušenstvím tak, že se žaloba ohledně této částky zamítá, a ve vztahu k nezletilé žalobkyni naproti tomu v zamítavém výroku ohledně částky 56.000 Kč s příslušenstvím tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni b) 56.000 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % z této částky od 26. 5. 2011 do zaplacení. Ve zbytku pak odvolací soud napadený rozsudek podle § 219 o. s. ř. potvrdil.
38. Při vyhlášení rozsudku odvolacího soudu došlo ve výroku II. ke zjevné nesprávnosti spočívající ve vynechání zkratky „Kč“ za částkou 56.000 Kč a v uvedení nesprávného data, od něž byl přiznán běžící úrok z prodlení (25. 6. 2011 namísto správného 26. 5. 2011). Tuto zjevnou nesprávnost odvolací soud ve smyslu § 164 o. s. ř. odstranil v písemném vyhotovení rozsudku, které necht' je proto současně považováno za opravné usnesení ve smyslu uvedeného ustanovení.
39. S ohledem na změnu napadeného rozsudku odvolací soud podle § 224 odst. 1 a 2 o. s. ř. dále rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů.
40. V řízení před soudem prvního stupně i v odvolacím řízení byly žalobkyně částečně úspěšné, přičemž výše jim přiznaného plnění závisela na úvaze soudu, a žalobkyně mají proto podle § 142 odst. 3. o. s. ř. právo na náhradu nákladů řízení v plné výši. Náklady žalobkyň činí celkem 73.375 Kč a sestávají z odměny advokáta podle § 7, § 9 odst. 4 písm. a) a § 12 odst. 4 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve výši 57.040 Kč za 11 úkonů právní služby podle § 11 odst. 1 advokátního tarifu po 4.960 Kč (3.100 Kč za úkon při zastupování každé z žalobkyň, odměna za každý úkon je pak snížena o 20 % v souladu s § 12 odst. 4 advokátního tarifu; úkony účast na jednání 24. 11. 2017, vyjádření z 10. 2. 2018, účast na jednání 11. 10. 2018, vyjádření z 3. 1. 2019, vyjádření z 1. 4. 2019, účast na jednání 4. 4. 2019, 16. 5. 2019 a 7. 6. 2019, odvolání, vyjádření k odvolání žalované a účast na jednání odvolacího soudu 10. 12. 2019) a za 1 úkon právní služby podle § 11 odst. 2 advokátního tarifu (odvolání proti usnesení op odmítnutí žaloby), z paušální náhrady hotových výdajů ve výši 3.600 Kč za 12 úkonů po 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu a náhrada za 21% DPH z částky 60.640 Kč ve výši 12.735 Kč. Patnáctidenní lhůtu k plnění odvolací soud stanovil v souladu s § 160 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze za podmínek uvedených v § 237 o. s. ř. podat dovolání ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání zkoumá dovolací soud (§ 239 o. s. ř.).

Praha 10. prosince 2019

JUDr. Jana Knotková, v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Ivana Šmejkalová.